

**Intervju med
Havannas stadsantikvarie Eusebio Leal**

Om Gamla Havanna

Randy Alonso, Foto Roberto Garaycoa

Du har sagt att Havannas Upprustningslag för 20 år sedan öppnade ett nytt kapitel i revolutionens historia, hur är läget idag?

Stora synliga framsteg har gjorts, men också sådana som inte märks så mycket. Många bostadskvarter, torg och parker har restaurerats, längs huvudstråken från Gamla fortet vid färjehamnen till Regla, till Parque Central och Prado och hela hamnavenyn. Nu håller vi på med Capitolio Nacional en väldigt komplicerad uppgift, särskilt den mycket höga kupolen. Det ska vara klart för Nationalförsamlingens plenum den 2 december.

En del byggnader är i väldigt dåligt skick och en del undrar varför vi inte river ”detta skräp.” Men vi måste vara försiktiga, att riva är enkelt, för att restaurera och bygga upp behövs många händer, men det är vad vi måste prioritera.

Det har varit svåra år, ekonomiskt och socialt, och för dig personligen med din sjukdom. Hur har du klarat att leda detta väldiga arbete?

”Det var svårt de första månaderna, men mina tankar var hela tiden hos Gamla Havanna, som har varit min inspiration största delen av mitt liv, men ingen åstadkommer något ensam, vi är många med samma drivkraft. Det handlar på inget sätt om en historiekult, men utan historia finns ingen framtid, allt måste granskas, det värdefulla bevaras, som när ett träd beskärs och ympas. Kulturarvet, det materiella, andliga, moraliska, som spänner från individen, familjen och deras rötter till ett högre plan, det oberäknliga, det immateriella som svävar över vattnet som en ande.

Du nämnde lagen, den har vi på en bronsplakett vid ingången till Stadsmuseet. Den har stor betydelse för världsarvet. Jag har varit på många internationella kongresser och har omfattande korrespondens med experter runt om i världen, men ingen har kunnat visa något så förutseende som denna lag 143. Fidel deltog aktivt i utformningen och frågade mig om råd under dagar och nätter, ända tills han ansåg den vara färdig, aktuell, och genomförbar, för att inte stanna som utopi eller fantasi.

Fidel försvarade utopin

Fast Fidel var stark försvarare för utopin, den var hans motto. Han trodde på allvar att det var möjligt att eftersträva de omöjliga. Därför uppnådde han så mycket. Ett rasande försvar för utopin mitt i orkaner, ekonomiska kriser, begränsningar, besvikelser, oförståelse, för att sedan som tack få kubanernas erkänsla. Och från Baracoa till Pinar del Rio har enastående restaureringsprojekt genomförts - i Cienfuegos, Camaguey, Sancti Spiritus, Trinidad, Santiago, Bayamo, Remedios - överallt växte projekt fram för att ta till vara det värdefulla och användbara. Fidel lärde oss att som Mariátegui sa, varken imitera eller kopiera, allt måste vara en egen skapelse trots alla svårigheter, som är många för oss.

Jag fick vara med om historiens mest lysande begivenhet 1959 och jag kommer ihåg allt – för jag har varit med länge – från anfallet på Moncadakasernen till allt som sedan följde. Sen kom USAs brytning av förbindelser och ekonomisk blockad, det var en katastrof, det var som en jordbävning, men vi drogs med av tsunamivågen, denna revolutionära kraft, precis som Henry Reeve och Máximo Gómez sa ”vi följer med dit revolutionens stormvåg för oss”: alfabetiseringskampanjen, sockerskröden, hälsovårdsbrigaderna, hemvärdet, ständiga mobiliseringar. Det var antingen eller, antingen vara med eller inte, med den kraft som växte fram, men också smärta och lidande. Att se föräldrar, vänner, släktingar ge sig av, sabotagen, terrorismen, men revolutionen segrade, och överlevde. Vi fick förmånen att uppleva revolutionen, ändra riktning, växla tillbaka, analysera de nödvändiga irrfärderna, rätta till misstag, begå dem, som människor gör.

Vi lever i en motsägelsefull tid, en ideologisk debatt om bland annat vad vi menar med ”kubanskhets”, att vara kubansk, att vara fosterlandsvän?

Kubanskheten förlorade lite av sin mening när den började missbrukas för att ursäktas slarv, fräckhet, elakhet. Kubanskt är att acceptera vad vi är, stolt utan att sära någon annan i Vårt Amerika. Att i vår tid förstå grundarnas ideal. Jag tänker på José Martí, på Varona, Heredia, Luz y Caballero och Varela.

Denna ö och skärgård ligger för ankar i havets djup. Jag skrev häromdagen att när Thomas More tänkte sig ett utopiskt samhälle och placerade det på en ö, på våra

breddgrader, så var det vår ö han tänkte på. Det gäller att inte förhastiga sig, att ha tilltro, det duger inte att klaga över att det vi sådde gått förlorat av ett eller annat skäl. Detta tror jag på: att någon sår, någon annan skördar.

Liksom Fidel har jag biblisk skolning och martiansk uppfostran. Detta försöker vi förmedla, inte som slagord utan som djup uppriktigt lidelse, hängivet inte sockrat, uttjat, överlastat utan den sanning vi tror på ... ingen kan ge något den inte har i det verkliga livet [...]

Revolution är krävande, stark. En gång när någon frågade mig varför jag inte lämnade landet svarade jag som Abate Sieyès, när de frågade honom vad han gjorde under revolutionen erkände han: "jag överlevde". Men att överleva revolutionen är inte att hålla sig undan. Att överleva är att delta aktivt. I det avseendet tror jag på Fidels "Tio budord", hans definition av revolutionen.

Den evangeliska principen säger "Sanningen ska göra er fria", men vilken är vår sanning? Den måste vara solidaritet, att alla jordens fattiga är våra syskon, tro på Céspedes' princip att Kuba vill ha sin frihet för att kunna sträcka ut en storsint hand till världens folk, att aldrig ljuga eller utelämna något, för många gånger är det värsta inte att någon ljuger utan utelämnar, och sedan säger, "nej jag sa inget, för att inte såra någon". Men att utelämna är också att svika, framför allt måste ledarna alltid få höra sanningen, även om de inte förstår den på en gång. [...]

Vi rår inte om ungdomen, de nya generationerna, vi måste erövra dem för revolutionen [...]

Och i en så pluralistisk värld som vår har ingen absolut monopol på vad som är rätt, därför förutsåg också Fidel att

i vår revolution måste alla rymmas och alla som vill bidra få vara med. [...]

Det finns ingen väg till framtiden utan dåtiden. Vi måste veta varifrån vi kommer. Underutvecklingen medför ofta en slags minnesförlust, en slags glömska, en samhällelig alzheimer, att glömma vad som hänt och göra det igen, att tro sig ha kommit på något nytt, som redan är allmänt känt. [...]

Kuba är inget påhitt av hetsporrar. Det är något som finns hos oss, en rastlöshet, en känsla, som får oss att tycka att vi är kubaner, denna ljuva gåva, denna ömhet, som gör att ett ord får denna särskilda betydelse för oss var vi än befinner oss: kubansk. En nation, en rättsstat, en strävan efter perfektion, försök att rätta till det som gått fel, förändra, en iver som inte kan översättas till ett slagord, eller att frukten av vårt arbete säkert ska leda till det välstånd vi behöver. Vi behöver blomstra, tillverka, för att inte behöva något från någon annan, men kunna umgås som jämlikar med hela världen.

Jag var med Fidel när han sa, riktad till Bush "Hell dig Caesar, vi som kommer att dö hälsar dig". Och vid trodde att de skulle komma, vi var beredda, men de gjorde inte slag i saken.

När vi på kvällarna går ner till Malecon och ser alla som sitter på muren mot havet tänker vi på att vi alltid har väntat oss allt från havet: den friska Atlantvinden, urinvånarna som steg i land från sina flottor, erövrarna och upptäckarna, sjörövarna, fientliga expeditioner, befrielseexpeditioner, legoknektsexpeditioner, men till syvende och sist, här är det vi som lever. Utdrag och översättning Eva Björklund

Eusebio Leal "erövrar" ungdomen för Kulturarvet, Ungkommunistförbundets deltagare i Världsongdomsfestivalen i Sochi i oktober.